

Μαρία Τοπάλη*

Ο Καραγκιόζης

Οποιαδήποτε οργανωμένη μορφή εξέγερσης με απωθεί, ίσως γιατί τη νιώθω να αντιβαίνει στην εκρηκτικότητα που, αυτή πάλι, με έλκει. Από την άλλη, είναι σημαντικό να μετασχηματίζουμε σε πρόγραμμα (δηλαδή σε οργανωμένη δράση) ό,τι εκρηκτικό αισθανόμαστε. Το να εγγράψει κανείς τον πολιτικό εαυτό του σε μια συλλογική ατζέντα που περιλαμβάνει τη βιώσιμη ανάπτυξη, την ισότιμη κατανομή του παγκόσμιου πλούτου, τα δικαιώματα των γυναικών και των ΛΟΑΤΚΙ – όχι, δεν το βρίσκω «εξεγερσιακό», ούτε καν εκρηκτικό. Μου φαίνεται απλώς αυτονόητο.

Εκεί που το πράγμα γίνεται πιο ενδιαφέρον είναι στο σημείο που το προσωπικό συναντά το πολιτικό, όπως μας δίδαξαν οι φεμινίστριες των σίζιτις και των σέβεντις. Ναι, εκεί η ζώνη είναι διακεκαυμένη και ο αέρας μυρίζει μπαρούτι διαρκώς. Πώς να αναλάβουμε τον ιδιωτικό μας εαυτό μένοντας πιστές και πιστοί σε δημόσιες αξίες; Πάντα με ενδιέφερε πώς υλοποιείται μια τέτοια οπτική στα ελληνικά ποιητικά πράγματα. Ιδίως παλαιότερα, αλλά και σήμερα, θεωρώ συνώνυμη της ποιητικής (μου) ιδιότητας μιαν εμπρηστική στάση απέναντι στα δημόσια ποιητικά πράγματα. Αυτή επικεντρώνεται σε δυο εκφάνσεις του ποιητικού πολύπτυχου: στην «επί σκηνής» παρουσίαση της ποίησης και στην κριτική. Για πλήθος λόγων που δεν επιτρέπει ο χώρος που δίνεται σε αυτό το σημείωμα να αναπτυχθούν, βίωσα το ισχύον στις δυο αυτές πλευρές «καθεστώς», όπως το βρήκα να με περιμένει στα πρώτα μου βήματα, σαν μια ασφυκτική κρούστα κάτω από την οποία κολυμπούσα. Έπρεπε επειγόντως να τη σπάσω για να πάρω μιαν ανάσα. Δεν θεωρώ τυχαίο το γεγονός ότι την ίδια ανάγκη ένιωσαν και άλλες και άλλοι ομότεχνοι.

Σε τέτοιες περιπτώσεις είναι σημαντικό να μένει κανείς πιστός στην εσωτερική ανάγκη της δημόσιας έκρηξης. Ο πάγος ήταν κατά σημεία λεπτότερος ενώ δεν έλειψαν και δε λείπουν οι υποστηρικτές, περιστασιακοί ή μόνιμοι. Σε αυτές τις περιπτώσεις, άλλωστε, δεν κινδυνεύει κανείς από οργισμένους «αντιπάλους», τουναντίον, εύχεται ολόψυχα να τους συναντήσει και να διασταυρώσει μαζί τους ένα κάποιο ξίφος ή ξιφίδιο. Αλλά το πανίσχυρο καθεστώς γνωρίζει πώς να αναπαράγει τον εαυτό του. Στις δυο πλευρές-πεδία σύγκρουσης που κατονόμασα, η καθεστηκυία τάξη σε αυτή τη μακρινή γωνιά της νοτιοανατολικής Ευρώπης αντιπαραθέτει στις πρωτότυπες μορφές παρουσίασης, στις performances, μια συγκαταβατική αναγνώριση, και στο κριτικό πνεύμα την παγερή σιωπή. Τους ποιητές και τις ποιήτριες στην Ελλάδα τους θέλουμε μάτσο και εθνικούς, να τους τραγουδάμε λαϊκότροπα στις πλατείες. Ή τις/τους θέλουμε αφασικούς και άναρθρους. Θυμάστε την υποδοχή που ποτέ δεν έγινε

στον Σεφέρη μετά την απονομή του Νόμπελ; Κι ύστερα τον λέμε γκρινιάρη. Και λίγη ήταν η γκρίνια που εξέφραζε, θα μου επιτρέψετε.

Ε, πέρασε λοιπόν ο καιρός και από τα δικά μας εκρηκτικά επιτελεστικά και κριτικά νιάτα. Άρχισαν και κάποιες εξεγερμένες/οι να βολεύονται σε δημόσια ή ημι-δημόσια πόστα, να αποσπούν βραβεύσεις και τιμές ενώ το τοπίο παραμένει γύρω μας γρανίτινο, αμίλητο, αμετάκλητα, λες, απαμβλυμένο. Γι' αυτό, ίσως η μόνη ανοξείδωτη εξέγερση σε αυτή την έρημο του σχολαστικισμού και της σοβαροφάνειας είναι να επινοείς συνέχεια, ξανά και ξανά, έναν τρόπο να κάνεις τον τρελό του χωριού. Πάντοτε θα υπάρχει στην Ελλάδα μια θεσούλα για τον Καραγκιόζη, τον καραγκιόζ μπερντέ και τον καραγκιοζοπαίχτη πίσω του. Μια κοροϊδευτική ανάσα.

* Ποιήτρια, κριτικός και μεταφράστρια